

ZKOUMÁŠ MĚ A ZNÁŠ MĚ

Žalm 139

1. Zkoumáš mě a znáš mě

Žalmista, izraelský král David, se v našem dnešním textu vyznává s hlubokou zkušeností s Boží blízkostí a s Božím pohledem. „*Hospodine, zkoumáš mě a znáš mě*“ (v. 1). Jeho zkušenost není ovšem jen jeho soukromá. Takový je Hospodin pro všechny. I o každém z nás platí to „zkoumáš mě a znáš mě“. Bůh je ten, který mě „zkoumá“. Cítíme za tím, že Bohu na nás záleží. Stojíme mu za „zkoumáním“. Věnuje nám pozornou péči. Bible dosvědčuje Boha, který má hluboký zájem o každého z nás. Hospodine, zkoumáš mě. Ve slově „zkoumat“ (jiné překlady: „zpytovat, probádat“) slyšíme víc, než že nás Pán Bůh jen nějak registruje. Slyšíme, že Pán Bůh se každým z nás zabývá velice pečlivě a do hloubky. Zkoumá a zpytuje. Věnuje nám tedy péči, kterou my sami často opomíjíme. Bible nás vybízí, abychom nebyli povrchní, abychom zkoumali, co je v nás. Např. před večerí Páně ap. Pavel radí věřícím: „*Nechť každý sám sebe zkoumá, než tento chléb jí a z tohoto kalicha pije*“ (1K 11,28). Jinde Pavel říká: „*Samí sebe se ptejte, zda vskutku žijete z víry, sami sebe zkoumejte*“ (2K 13,5). Jako lidé míváme tendenci lpívat na povrchu. Pán Bůh je ale vždy ten, koho zajímá mnohem více to vnitřní než to vnější. Podobně nás o tom ujišťují i jiná slova Písma: „*Já Hospodin zpytuji srdce a zkoumám ledví*“ (Jr 17,10). „*Hospodin zkoumá srdce všech, postřehne každý výtvar mysli*“ (1Pa 28,9). „*Poznal jsem, můj Bože, že ty zkoumáš srdce a že máš zalíbení v přímosti*“ (2Pa 29,17). Pán Bůh vždy hledí pod povrch našich životů. Tam se nám mnohdy sestoupit nechce. Pokud poctivě nahlížíme do svého nitra, nenacházíme tam vždy jen hezké věci, ale i všelijak pokřivené pohnutky, motivy a myšlenky. To je jeden z důvodů, proč se spokojíme se povrchností. Pohled do nitra může být bolestivý. Uvnitř totiž ukrýváme leccos, co nechceme, aby vyplulo na povrch. Museli bychom přiznat různá zranění, kterých se nechceme moc dotýkat, museli bychom třeba přiznat i porušenost pohnutek a smýšlení. A to není lehké. Ale podle Pána Boha je podstatné právě to, co je skryto uvnitř. Mnohem více než to, co prezentujeme na venek. Navenek můžeme ledasco předstírat, hrát si na něco. Ale to, co je v našem nitru, přece nezapřeme.

Boží pohled nás „zkoumá“. Jde tedy hluboko pod povrch. A díky tomu může David pokračovat slovy: „znáš mě“. Zkoumáš mě, a proto mě také dobře a dokonale znáš. Právě proto, že Boží pohled není povrchní, ale jde do hloubky, právě proto nás může Bůh dokonale znát. Díky tomu nám také může dokonale rozumět. My lidé, jelikož často žijeme ve spěchu, ve stresu a ve shonu, ztrácíme kontakt sami se sebou, se svým nitrem. Klientela psychiatrů a psychologů je bohatá z velké části právě proto, že jsme přestali být v kontaktu se svým nitrem. Přestáváme rozumět sami sobě a tím i životu a vzájemným vztahům. Boží pohled jde ale právě pod povrch viditelného. Proto nás „zná“. Jeden překlad to překládá lidovým úslovím: „*Čteš ve mě jako v otevřené knize*“.

Ano, Pán Bůh je ten, který o nás ví naprosto všechno. Sleduje každý náš krok i neviditelnou pohnutku srdce a mysli: „*Víš o mně, ať sedím nebo vstanu, zdálky je ti jasné, co chci dělat*.“ Žádný náš čin Boha nepřekvapí. Zdálky je mu jasné, co chceme udělat a co uděláme. Ví to. *Sleduješ mou stezku*.“ To slovo „sleduješ“ lze přeložit i jako „províváš“. Hospodin jako vítr, který provívá náš život. „*Všechny moje cesty jsou ti známy. Ještě nemám slovo na jazyku, a ty, Hospodine, víš už všechno*“ (v. 2-4). Ty, Hospodine, o mě zkrátka víš všechno. Víš to dokonce dřív, než něco stačím udělat nebo povědět. „*Nahé a odhalené je všechno před očima toho, jemuž se budeme zodpovídat*“, říká list Židům.

David tedy velmi intenzivně prožívá blízkost Boží, jeho pronikavý pohled a naprosto dokonalou znalost nás samých, i těch našich nejskrytějších oblastí. A když si to David uvědomí, musí jednoduše vyznat: „*Nad mé chápání jsou tyto divy, jsou nedostupné, nestačím na to*“ (v. 6). David stojí v úžasu před Bohem, kterého poznává. Jsou to pro něj všechno divy, zázraky. Něco pro něj nedostupného. Nikdo jiný není takový. Nakonec ani člověk sám sobě nerozumí tak dobře a dokonale, jako mu rozumí Bůh. Bůh o nás ví naprosto všechno. Co to ale v člověku vyvolá, když si toto uvědomí a toto prožije?

2. Kam odejdu před tvým duchem?

Zdá se, že to pro Davida není zpočátku úplně příjemné poznání. Jestliže je zde někdo, kdo o mě ví úplně všechno, před kterým nic neutajím, byť bych to ukryl do nejhlubších vrstev své duše, je to znepokojující. Nechceme, aby někdo o nás věděl úplně všechno. Ten, kdo o nás ví úplně všechno, nás vlastně svým způsobem má v moci. Vybaví se nám nečisté praktiky vyděračů. Dozví se např. nějakou tajnou pikantnost veřejně známé a respektované osoby, a začne ji vydírat, že vše prozradí, pokud nedostane zapláceno. Mít důvěrné informace

o druhém, znamená mít nad ním jistou moc. A zde je Bůh, který o nás ví úplně všechno. Jistě je to jiné než u lidí. Pán Bůh nerozšiřuje to, co o nás ví. Ale přesto. Je zde někdo, kdo o nás ví absolutně všechno.

Nelze se ubránit dojmu, že je David z Boží vědomosti o něm poněkud **nesvůj**. Ptá se totiž, jestli je možné před pronikavým Božím pohledem uniknout. A hned vzápětí uzavírá, že to možné není. „*Kam odejdu před tvým duchem, kam uprchnu před tvou tváří?*“ (v. 7). Proč se takto ptá? Proč mluví o úprku před Boží tváří? Protože Boží pohled v něm vyvolává neklid. A známe to možná i my, když se Boží slovo, Boží pohled dotkne něčeho bolavého, něčeho, co bychom nejraději nechali hezky v klidu, co nemáme absolutně chuť řešit, co potlačujeme a vytěsňujeme. Ale Pán Bůh nám posvítí někdy právě na takové věci. Ne ze zlomyslnosti. Ale aby nám pomohl. Pán Bůh neprozkoumává hlubiny naší mysli a srdce, aby nás deptal a odsuzoval, ale aby nám pomohl. Jen když se vynesou na Boží světlo věci skryté a potlačované, které nás nějak paralyzují, můžeme se posunout dál dobrým směrem. Ale není jednoduché to ustát, když Pán Bůh odhalí naše slabosti, hříchy a zranění. Před Božím slovem a před Božím pohledem proto někdy prcháme. Zavíráme oči, zacpáváme si uši.

David ovšem ví, jak marné je to snažení. Uprchnout před Bohem není možné. „*Zamírím-li k nebi, jsi tam, a když si ustelu v podsvětí, také tam budeš. I kdybych vzlétl na křídlech jitřní záře, chtěl přebývat při nejzazším moři, tvoje ruka mě tam doprovodí, tvá pravice se mě chopí*“ (v. 8-10). Ani nebe ani podsvětí ani nejbližší moře mě neskryje před Bohem. Ani temnota mě nepřikryje. Ve tmě se leccos skryje, protože není dost světla. Ale pro Boha není žádná noc temná, noc před ním svítí jako den. My lidé máme nejednou tendenci uhýbat před Božím pohledem, utíkat a skrývat se před ním, i když cítíme, že je to pohled pravdivý. A možná právě proto, že je to pohled pravdivý! Pravda nezřídka bolí a je nepříjemná. Ale jen ona může vysvobodit, jak říká Ježíš.

3. Po cestě věčnosti mě ved'

Jakkoli si tedy David pohrává s myšlenkou, zda by bylo nějak možné uprchnout před Bohem, jakkoli ví, že to není možné, nakonec přece jen v závěru žalmu dospívá k vyznání: „*Bože, zkoumej mě, ty znáš mé srdce, zkoušej mě, ty znáš můj neklid, hled', zda jsem nesešel na cestu trápení, a po cestě věčnosti mě ved'*!“ (v. 23-24). David nakonec pochopil, že ne v úniku před Bohem, ale naopak v plném vystavení se jeho pohledu a světlu, je jediná naděje a pomoc. A že i když je Boží pohled někdy nepohodlný a nepříjemný, přece je něčím, po čem stojí za to toužit. David, který přemýšlel o možnosti „uletět na křídlech jitřní záře“ nakonec vyzývá Boha: „*Zkoumej mě*“. To, čeho se možná nejprve obával, si nakonec žádá. Pochopil to, co později napal apoštol Pavel: „*Vždyť nic nezmůžeme proti pravdě, nýbrž jen ve jménu pravdy*“ (2K 13,8). Bože, zkoumej mě. Znáš mé srdce. Ty jediný je skutečně znáš. Pomoz mi, abych je poznal do hloubky i já. Vždyť i když v něm uvidím něco nedobrého a křivého, ty mě nezavrheš. Ty nezkoumáš srdce lidí proto, abys je odsoudil, ale abys jim pomohl poznat pravdu o sobě. A když poznáme pravdu o sobě, povede nás to blíž k tobě. Protože ty nás nejen znáš, ale ty nás také uzdravuješ, odpouštíš nám, hojíš naše zranění, odpouštíš naše hříchy, proměňuje křivé v rovné – když ti to dovolíme. David žádá něco podobného, jako když nemocný žádá chirurga, aby oddělil dobré od špatného, nemocné od zdravého. Bože zkoumej mě, znáš mé srdce, které je, jak čteme v Bibli, nepřevrácenější ze všech věcí. Zkoušej mě, vždyť znáš můj neklid. Pomoz mi vidět, zda jsem v něčem nesešel na cestu trápení – vlastním hříchem, uzavřeností, tvrdostí, nechápavostí...

A po cestě věčnosti mě ved'! Touto nadějí končí náš žalm. Boží pronikavý pohled, který nás někdy leká a před kterým prcháme, je nakonec tím, co nám chce pomoci sejít z cesty trápení na cestu věčnosti, na cestu Boží a k Bohu. Jen pokud se s důvěrou otevřeme Božimu pohledu na nás, bude mít naše cesta budoucnost. Dokonce věčnou. S tajnostmi svého srdce, s tím, co potlačujeme, se nemusíme vláčet. Vždyť Ježíš trpěl a zemřel právě proto, aby nás přijal i se všemi skrytými věcmi našeho života. Potřebujeme se mu ale v důvěře otevřít, vpustit ho dovnitř. On si s tím, co je v nás a s čím si často nevíme rady, poradit umí. Svou láskou a odpuštěním nás uzdravuje a vede na cestu Boží, na cestu věčnosti.